

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทสรุป เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. สรุปผลจากการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะจากวิจัย

สรุปผลจากการวิจัย

การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้า โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่า ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทุกฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยเฉพาะการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ถ้าได้รับการเสริมศักยภาพได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยและพัฒนา (research and development : R&D) รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนา การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา และการพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการจัดการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ประชากรและแหล่งข้อมูลโดยใช้กระบวนการและการสร้างโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้มีโอกาสทำกิจกรรมและเรียนรู้การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผู้มีส่วนสำคัญ (insider) ในการพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์การทอผ้าได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 9 คน

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย (outsider) จำนวน 19 คน ได้แก่

2.1 บุคลากรในสถานศึกษา

2.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน

2.1.2 ครูผู้สอนประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

จำนวน 2 คน

2.2 บุคลากรภายนอกสถานศึกษา

2.2.1 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน

2.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน

2.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทอผ้า จำนวน 6 คน

2.2.4 ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน

2.2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาการทอผ้า จำนวน 1 คน

2.2.6 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน

สำหรับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการประชุมระดมความคิดเห็นตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดและเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ การเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณด้วยการหาค่าร้อยละและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการตีความและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยระยะที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดต้นตาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

1.1 สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนโดยแหล่งเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนที่ศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าชุมชนต้นตาล ซึ่งครูจะพานักเรียนไปดูที่ศูนย์เลย เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยก็ซักถามจากผู้ทอผ้าเอง ไม่มีการให้นักเรียนทดลองทอผ้า เพียงแต่ให้นักเรียนรู้เท่านั้น โดยไม่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

1.2 ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สรุปได้ดังนี้

1.2.1 ปัญหา

ขั้นนำ พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเข้าสู่บทเรียน ในเวลาที่เรียนเกี่ยวกับการทอผ้า โดยมีการนำเข้าสู่บทเรียนการตั้งคำถาม และยกตัวอย่างประกอบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นบางครั้งเท่านั้น ซึ่งใน

ขั้นตอนนี้อาจมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพราะจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กสนใจบทเรียน มากมากยิ่งขึ้น

ขั้นสอน พบว่า ครูไม่มีการวางแผนในการเรียนรู้ภูมิปัญญาทอผ้า สำหรับนักเรียน ทั้งยังไม่มีกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้หรือกำหนดบทบาทของ ผู้เกี่ยวข้อง เพียงแต่พาไปดูเท่านั้น โดยมีการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ใช้เวลาอย่างมาก คือประมาณ 1 ชั่วโมง ในแหล่งเรียนรู้การทอผ้าในชุมชน ซึ่งการที่จะเรียนรู้เรื่องนี้ควรใช้เวลาที่ ยาวนานกว่านี้หรือจัดให้บ่อยกว่านี้ รวมทั้งการพานักเรียนไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้การทอผ้าใน ชุมชนแต่ละครั้ง ไม่มีการฝึกให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการเรียนรู้ในชุมชนสามารถทำได้ หลายวิธี เช่น การเชิญวิทยากรในชุมชนมาช่วยสอน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แม้กระทั่งการ ใช้บ้านของนักเรียนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ก็ได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการฝึกฝนตนเองในการใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชนในการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยการมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาด้วย ตนเองและการฝึกฝนจากสถานที่จริงที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ขั้นสรุป พบว่า ครูผู้สอนยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการสรุป บทเรียนโดยทำบ้างเป็นบางครั้ง ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการทอผ้าโดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชน นอกจากนั้นยังไม่ให้ความสำคัญกับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้การทอผ้าเท่าใดนัก ซึ่งถ้าครูผู้สอนไม่มีการประเมินผลก็จะไม่ทราบว่า ควรปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้อย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพที่ดีและเหมาะสมกับตัวผู้เรียนต่อไป

1.2.2 ความต้องการการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า

ควรจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้มี กระบวนการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนซึ่งในการจัดการเรียนรู้ต้องมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

2. การวิจัยระยะที่ 2 การแสวงหาแนวทางและวิธีการการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิ ปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

2.1 แนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน คือ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยกำหนดกระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกขั้นตอน ซึ่งมีประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป และ จัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าสำหรับนักเรียนโดยการปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่ศูนย์ทอผ้าตันตล หมู่ 3 ให้ครบทุกขั้นตอนตามแผนจัดการเรียนรู้ เป็นเวลา 1 ภาค การศึกษา โดยใช้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน

2.2 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ มีแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป รวมไปถึง

การจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าสำหรับนักเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ศูนย์ทอผ้า ดันตาล หมู่ 3 เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ตามแผนจัดการเรียนรู้โดยผลคะแนนของนักเรียน ในการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า ซึ่งประเมินผลทุกครั้งหลังเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีคะแนนอยู่ในระดับดีจนถึงดีมาก ตามเกณฑ์ที่กำหนดในแผนจัดการเรียนรู้

3. การวิจัยระยะที่ 3 การพัฒนาการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดันตาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย

3.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนของการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยมีครูภูมิปัญญาผู้สอนทอผ้าร่วมกับครูของโรงเรียนวัดดันตาล ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แผนจัดการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้า จำนวน 10 แผน ดังนี้

- 3.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผ้าขาวม้า
- 3.1.2 วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าขาวม้า
- 3.1.3 การออกแบบลายผ้าขาวม้า
- 3.1.4 การเตรียมเส้นด้ายยืน
- 3.1.5 การร้อยฟันหวี
- 3.1.6 การม้วนด้ายและเข้ากี่
- 3.1.7 การเก็บตะกอ ผูกโยงลูกกลิ้งและผูกเท้าเหยียบ
- 3.1.8 การเตรียมเส้นด้ายพุ่ง
- 3.1.9 การทอเป็นผืน
- 3.1.10 การจัดแสดงผลงาน

3.2 การจัดการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ในการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพภูมิปัญญาการทอผ้าสำหรับนักเรียนโดยการปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ศูนย์ทอผ้าดันตาล หมู่ 3 ตามแผนจัดการเรียนรู้เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา โดยใช้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน โดยมีผลการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นนำ คือ มีการนำเข้าสู่บทเรียน ทั้งการตั้งคำถาม การยกตัวอย่างประกอบ การสอนภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งในขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพราะจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กสนใจบทเรียนและครูภูมิปัญญาระบุให้นักเรียนทำแบบทดสอบในใบงาน

ขั้นสอน คือ ครูภูมิปัญญาได้ให้นักเรียนร่วมกันวางแผนปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอครูภูมิปัญญาและปฏิบัติตามแผนนั้น ผลการปฏิบัติ นักเรียนสามารถร่วมกันวางแผน

ปฏิบัติงานโดยร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ ผลการแสดงความคิดเห็นคือ แบ่งหน้าที่กันทำงาน มีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม ผู้นำเสนอผลงานให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ร่วมมือในการปฏิบัติงานและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มนั้น นักเรียนฝึกการปฏิบัติจริงจากกิจกรรมตามใบงานและครูภูมิปัญญาเป็นครูพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำ ฝึกการทอผ้าจากของจริง ผลการฝึกฝน จากการทำจริงนักเรียนสามารถฝึกฝนการปฏิบัติจริงจากใบงานและคำแนะนำจากครูภูมิปัญญาด้วยดี มีผลงานออกมานำเสนอผลการปฏิบัติจริงมีรายละเอียดดังนี้ การทำงานอย่างเป็นระบบ การมีระเบียบวินัยในการทำงาน การมีความรอบคอบ การมีความรับผิดชอบ การมีวิจรรย์ญาณ และการมีความเชื่อมั่นในตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า

ขั้นสรุป คือ ครูภูมิปัญญาได้ให้นักเรียนสรุปเป็นองค์ความรู้จากที่ได้เรียนรู้มา ผลการสรุปทเรียน นักเรียนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ผลการปฏิบัติจริงมีรายละเอียดดังนี้ มีความถูกต้องสมบูรณ์ มีความถูกต้อง การส่งทันเวลาที่กำหนด การมีรูปแบบการนำเสนอ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการมีคุณธรรม ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยวัดเป็นคำร้อยละของระดับคุณภาพของคะแนน จากแบบทดสอบใบงาน แบบสังเกต พฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม แบบวัดทักษะและกระบวนการในการทำงานของนักเรียนและแบบวัดเจตคติของนักเรียน โดยประเมินผลทุกครั้งหลังเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยพิจารณาเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับดีจนถึงดีมาก ตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า ซึ่งผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดในการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อสรุปที่ได้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้ให้ความสนใจที่จะนำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาจัดการเรียนรู้หรือที่มีอยู่ก็ปฏิบัติเพียงส่วนน้อยแค่ให้ไปทัศนศึกษาเท่านั้น ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียน ซึ่งในปัจจุบันการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ต้องการให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นครูหรือผู้สอนจะต้องจัดให้กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะจากเป็นผู้ชี้แนะ ถ่ายทอด ไปเป็นผู้ช่วยเหลือหรือ

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากคือการใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนมีการพานักเรียนออกชุมชนมากขึ้น มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของตน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ซึ่งผลจากการวิจัยที่พบว่า สภาพความเป็นจริงของการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญา การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า ครูผู้สอนไม่มีการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ ประกอบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า จะต้องใช้กระบวนการและวิธีการที่มีความหลากหลาย ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และจะต้องมีความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ทั้งรูปแบบและวิธีการโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ ซึ่งทุกอย่างจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ในด้านการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ยังพบว่า ไม่ค่อยให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทอผ้าของโรงเรียนวัดตันตลา มีจำนวนน้อยเกินไป และจะต้องรับภาระหน้าที่สอนหลายกลุ่มสาระในเวลาเดียวกัน จึงส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตามในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องวางกรอบแนวทางการเรียนรู้ไว้ทุกครั้ง โดยเฉพาะหัวข้อหลักๆ ทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ทั้งนี้ในทุกขั้นตอนจะต้องมีเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วน มีวิธีการที่แปลกใหม่ ใช้ได้กับวัยของเด็ก การใช้เทคนิคต่างๆ และสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นการสร้างความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ และควรจัดประสบการณ์ร่วมด้วยเสมอ (ทองสวน โสดาภักดิ์ 2549, หน้า 26-30) และจะต้องมีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพราะสถานศึกษามีข้อจำกัดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง คงไม่มีสถานศึกษาใดที่สามารถนำทุกสิ่งทุกอย่างมาไว้ที่โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ฉะนั้นสิ่งที่ครูและผู้บริหารได้วางแผนร่วมกันคือ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดพิมพ์เป็นทำเนียบเพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นหรือประสานงานในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ

ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดตันตลา ยังมีปัญหาหลายด้านทั้งตัวครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้ แผนจัดการจัดการเรียนรู้รวมไปถึงการวัดประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

2. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในการแสวงหาแนวทาง วิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา การวิจัยในช่วงนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มให้ความสนใจมาก ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งกรรมการสถานศึกษา ที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หันมาใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนำมาจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าจริง ๆ แล้ว มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากมายแต่ระบบการศึกษายังไม่ถึงแหล่งเรียนรู้เหล่านั้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังเป็นที่ห้องเรียนในโรงเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ ถือเป็นเรื่องใหม่ของโรงเรียนจึงทำให้คิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก และกลัวเป็นปัญหาทั้งเรื่องความปลอดภัยของนักเรียน การเดินทาง ใช้เวลามากเกินไปและขาดงบประมาณ ส่วนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่อังเป็นการจัดทัศนศึกษาสถานที่ที่เป็นหลัก จากแนวทางการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาชี้ให้เห็นว่า ในด้านการจัดการเรียนรู้ทุกฝ่ายเห็นว่าเพื่อเป็นมาตรฐานของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ให้ครบทุกหัวข้อและกำหนดเพื่อจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งตรงส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ หากจะเปรียบก็เหมือนแผนที่เดินทางที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพและเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ได้เกิดการสำรวจ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง (อัมพร สร้อยจิตร 2549, หน้า 57-65) มีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งในแนวทางนี้ ครูผู้สอนมีการประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้ยังมีอยู่น้อย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง จึงลงความเห็นว่าจะทำการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจที่จะปรับปรุงแก้ไข และในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง การประเมินผลควรใช้เทคนิคหลาย ๆ อย่างประกอบแบบทดสอบ การตั้งคำถาม การยกตัวอย่าง เป็นต้น (กรมวิชาการ 2546, หน้า 9-22)

3. การพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้นำเอาแนวทางการวิจัยระยะที่ 2 มาพัฒนาพบว่า

3.1 ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้า ในขั้นตอนนี้ถือเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จะเป็นตัวกำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่มีทิศทางชัดเจน แน่นนอน ที่จะให้ทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ไปในทิศทางหรือวิธีการเดียวกัน ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าได้กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ทุกขั้นตอน รวมทั้งเนื้อหา วิธีการวัดประเมินผล ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ซึ่งแผนที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นสูง ครูผู้สอนสามารถเลือกแหล่งเรียนรู้ได้ก่อนเสมอ เพื่อให้ใช้ได้กับตัวผู้เรียน เวลา ความสะดวก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้นอกสถานศึกษาในปัจจุบัน (อัมพร สร้อยจิตร 2549, หน้า 57-65)

3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า เด็กนักเรียนมีความตื่นเต้น สนใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มาประกอบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า จะทำให้เด็กนักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น และเกิดทักษะได้มากกว่าการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างชัดเจน (ทองสวน โสตาภักดิ์ 2549, หน้า 26–30, อัมพร สร้อยจิตร 2549, หน้า 57-65)

โดยสรุปการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาประกอบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยของโรงเรียนวัดตันตลา ซึ่งในอดีตไม่มีกิจกรรมเหล่านี้ในเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยภูมิปัญญาการทอผ้า สำหรับนักเรียนครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และครูผู้สอนแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดคือนักเรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้ ที่ได้ร่วมจัดการการเรียนรู้และร่วมวางแผนกับครูผู้สอนกับเพื่อน ได้เรียนรู้ ได้คิด ได้ทำ ได้แสดงออก ได้มีโอกาสสัมผัสกับการเรียนรู้ในสภาพจริง เกิดทักษะการปฏิบัติจากการทดลอง ทำจริง นอกจากความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้แล้ว เด็กนักเรียนยังสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ หรือบางครั้งก็ศึกษาเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียนด้วย และเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก กำกับติดตาม ดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้ขวัญกำลังใจ ทำให้มีเวลาที่จะศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างสูงสุดสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้และสิ่งที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งคือเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน อันจะส่งผลต่อการต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชน สนองตอบต่อ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การแสวงหาแนวทางหรือวิธีการ

การพัฒนา กำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา รวมทั้งร่วมกันพัฒนา การดำเนินการ ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม การเป็นเจ้าของความคิดที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง เป็นรูปธรรม ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติ จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน นักเรียนมีความสุขที่ได้มาเรียน และเรียนอย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและทำ กิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพื่อน ๆ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและครูผู้สอน นักเรียนได้เรียนรู้ว่าจะใช้ แหล่งเรียนรู้เรียนรู้ในเรื่องอะไร ได้อย่างไร เวลาไหน ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของเด็กนักเรียนนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ นักเรียนมีความรู้และเกิด ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ที่จะก่อให้เกิดการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบ การศึกษาของสถานศึกษาโดยทั่วไป

1.2 การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดต้นตาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ครั้งนี้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของครู นักเรียนและคนในชุมชน โดยการ นำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้รู้จากชุมชน จากชาวบ้าน ผู้มีประสบการณ์ตรงหรือครูภูมิปัญญา ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผักปฏิบัติจริง จากเครื่องมือการทอผ้าจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิด เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน จึงสมควรที่โรงเรียนวัดต้นตาล พิจารณานำไปใช้เป็นหลักสูตรของโรงเรียนในจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าต่อไป แต่เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน นั้นต้องใช้เวลา มากในการจัดการเรียนรู้ ต้องมีการเตรียมสถานที่ เตรียมครูผู้สอน ผู้รู้ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงสมควรที่จะนำมาบูรณาการการเรียนรู้หลาย ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่วมกันด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยและพัฒนาครั้งต่อไป

2.1 ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการ สถานศึกษา รวมทั้งนักเรียน จะต้องส่วนร่วมในการกำหนดการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ร่วมกัน เพื่อให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้เกิดการบูรณาการ จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถนำมาจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้นำแหล่งเรียนรู้ที่มี อยู่ในชุมชน มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งควรจัดให้มีการจัดทำเป็น หลักสูตรสถานศึกษาเพิ่มเติมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เชิงบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชน อันจะก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนเป็นการเสริมความรู้และเพิ่มทักษะให้กับนักเรียนในทุกช่วงชั้น

2.2 การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ควรจะต้องมีการค้นหาครุภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญ เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระร่วมด้วย ครุภูมิปัญญาเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้านการสอนเสริม นอกจากนี้ยังจะต้องให้การพัฒนาครุภูมิปัญญาให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการร่วมด้วย และควรเน้นจัดการเรียนรู้สิ่งที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง